

TOMIS

REVISTA EPISCOPIEI CONSTANȚA

DECEMBRIE

1945

ANUL XXII

No. 12

2. 35.865 / 963

T O M I S

Revista Episcopiei de Constanța
apare cu binecuvântarea

Prea Sfințitului EPISCOP CHESARIE PĂUNESCU

Redactor responsabil: *Preotul Mihai Șt. Verban*

Consilier Referent al Secției Culturale

SUMARUL:

1) Pastorală	† CHESARIE
2) <i>I. P. S. Patriarh Nicodim al României, octogenar</i>	Preot Mihai Verban
Referent Cultural
3) <i>Despre Nașterea și Intruparea Mântuitorului</i>	Diacon Gh. Iordan
Catedrala Constanța
4) <i>Creștinismul în fața istoriei</i>	Diacon Marin Apostol
5) <i>La încheierea revistei, o parte din operele I. P. S. Patriarh Nicodim, Urări de Anul Nou</i>	Redacția

TIPOGRAFIA «ALBANIA»

CONSTANȚA — ȘTR. TRAIAN Nr. 18-20 — CONSTANȚA

SFANTA EPISCOPIE A CONSTANTEI

Nr. 5879/945

CHESARIE

Din mila lui Dumnezeu Episcop al eparhiei Coustanța, iubitului nostru cler și popor, har și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru și dela Domnul Iisus Hristos, iar dela Noi arhierescă binecuvântare.

IUBIȚII MEI FII SUFLETESTI

Iată-ne iarăși ajunși la ziua cea sfântă a nașterii Domnului. Iată-ne iarăși ascultând cântările de laudă Mântuitorului și pomenirea cuvintelor rostite de îngeri păstorilor din Betleem: «Binevestesc vouă bucurie mare... astăzi în orașul lui David s'a născut un Mântuitor, care este Christos Domnul (Luca II 10-11).

Gânditu-v'ați oare cândva că această sărbătoare a Crăciunului, este sărbătoarea Domnului păcii, a cărui stea a strălucit pe cer pentru împrăștierea întinericului ce stăpâna în lume și pentru aducerea păcii? Pacea pe care toți oamenii o doresc, dar care întârzie să vină. Războiul s'a terminat, dar pacea deplină încă nu s'a arătat. Pacea ar domni, în veci peste toată lumea, dacă învățătura Sfintei Evanghelii ar domni pe pământ.

Căci Mântuitorul Hristos, domnul păcii, ne-a oferit pacea chiar dela ivirea lui pe pământ. Ingerii-l slăvesc cântând «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace între oameni bunăvoire» iar bătrânul Simeon luându-l în brațe se roagă lui Dumnezeu zicând: »Acum liberezi pe robul tău stăpâne, după cuvântul tău în pace (Luca II-29). Mai târziu pe munte, în Galileia, Mântuitorul zice: «Fericiți făcătorii de pace că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema (Mat. V 9).

Cât de mare era dorința lui de a vedea domnind pacea și unirea între apostolii săi ne-o arată rugăciunea pe care o înalță către Tatăl Său înainte de a merge în grădina Măslinilor: «Părinte, zice, eu nu numai pentru aceștia mă rog, ci și pentru cei ce vor crede întru mine, după cuvântul lor, ca toți să fie una după cum Tu, Părinte, ești întru mine și eu întru tine (Ioan XVII 20-21). Și cu câteva ceasuri înainte de răstignire le repeta ucenicilor săi: «Pace vă las vouă, pacea mea dau vouă» nu a lumii ci a mea (Ioan XIV. 27).

După înviere apoi primul Lui cuvânt este «pace vouă» atât către ucenicii adunați în foisor la Ierusalim cât și către cei doi ucenici care călătoreau spre Emaus și către toți cărora li se arată după înviere.

Deci Mântuitorul a oferit lumii pacea. De aceea toți trebuie s'o caute și s'o urmeze în toate împrejurările vieții lor, în familie în societate între națiuni.

De aceea, iubirii mei fii sufletești, trebuie să vă străduiți a o dobândi, să căutați lucrurile care duc la pace. Căci desigur «toți oamenii doresc pacea dar nu toți caută ceea ce procură pacea». Dar dacă veți avea spiritul de jertfă, dacă vă veți birui pe sinevă și vă veți stăpâni patimile, veți păși pe calea cea mai sigură de a ajunge la pace.

Spiritul de jertfă vă va face să vă liberați de turburările mândriei, de ale lăcomiei și ale ambiției. Vă va face să nu fiți atinși de mâniile pe care la aduc certurile, să nu fiți atinși de răzbunări și de dispreț.

Dacă vă veți călăuzi apoi pașii de stricta dreptate veți ajunge neîndoios la pace. Căci acolo unde pătrunde nedreptatea pacea se grăbește să fugă. «Caută pacea și o urmează» zice Cartea Sfântă. Prea adesea vrăjmășiile și certurile se nasc din faptul că aproapele se vede rănit în drepturile sale. Păziți-vă deci, de toată atingerea drepturilor altuia și achitați-vă de toate îndatoririle față de aproapele «Dați tuturor cele cu care sunteți datori: celui cu dajdia dajdie, celui cu vama vama, celui cu teama teamă, celui cu cinstea cinste (Rm VII 12) și pacea s'au să-

rutat» (Pr. 84. 11), adică ele se împacă desăvârșit și se întălesc totdeauna împreună. Dreptatea și pacea sunt ca două surori bune care se îmbrățișează. Dacă nu iubiți pe prietena păcii, pacea însăși nu vă va iubi pe voi zicea un părinte bisericesc.

Dar cel mai potrivit mijloc de a ajunge la pace este practicarea dragostei către aproapele. Practica dragostei către aproapele vă va face să puneți dulceață în vorbele voastre, devotament în faptele voastre, discrețiune în felul vostru de a lucra pentru a nu vă amesteca în treburile altora și atunci nu veți cunoaște nici atacurile invidiei, nici prigonirile urii, nici chiar răceala indiferenței. Veți merge într'o atmosferă de stimă, de prietenie și de afecțiune adâncă unde veți respira pacea, cum se soarbe bunăstarea în aerul curat de munte.

Iubiții mei fii suftetești, dragostea de aproapele să nu vă îngăduie a nu face și pe alții părtași la bucuria și pacea pe care o amintește Nașterea Domnului. Este mai fericit a da decât a lua (Fapt. Ap. XX 35) a zis cândva Mântuitorul Hristos. Din puținul pe care-l are și cel mai puțin înstărit dintre voi să facă parte și bucurie și celor mai lipsiți și celor mai încercați de pe urma războiului: orfani, văduve, invalizi! «Zilele sunt grele» dar cu munca fără preget, cu împlinirea îndatoririlor către Dumnezeu către autorități și către semenii noștri vom trece vremurile grele și vom ajunge pacea cea mult dorită, pacea cea adevărată.

Cu aceste gânduri venind către voi la aceste Sfinte sărbători fac rugăciuni ca bunul Dumnezeu să vă învrednicească a le petrece spre mântuirea voastră sufletească și acum, și în viitor întru mulți ani.

Al vostru de tot binele doritor.

† CHESARIE
Eptiscop

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Nicodin al României, octogenar

Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh împlinește la sărbătoreasca zi a simbolicului nume al chipului îngeresc și arhieresc al I. P. S. Sale, vârsta biblică de 80 de ani, actualtând prin figura-I majestoasă și prominentă, pe Patriarhii și Sfinții din epoca de aur a creștinătății și situându-se, prin muncă, râvnă și har divin, alături de imemorabili arhipăstori ai neamului românesc: Dosoftei, Varlaam, Șaguna, Grigore, Veniamin și Iosif—distinși înaintași ai I. P. S. Sale, vrednici și pilduitori slujii ai Bisericii Ortodoxe Române.

Cu acest fericit prilej și de toată cinstea vrednic, făcând metanie de supunere și devotament I. P. S. Sale, înfățișăm, după ale noastre modeste puteri, această predominantă personalitate de Apostol al lui Hristos și Arhipăstor al Bisericii noastre.

Prea fericita-I figură noi o intuim de aici, din depărtare, și conștienți de locul ce-I ocupă în întreaga ortodoxie, astăzi, cu inima înflăcărată de focul dragostei față de duhovnicescul și bunul nostru Arhipăstor, care ne apropie de înalta-I și venerabila-I demnitate, respirăm aerul blândeții și al bunătății I. P. S. Sale.

Este cu neputință pentru noi, care nu-l cunoaștem îndeaproape, să descriem întocmai robustețea-I însușiri fizice care ni l-au păstrat întreg, sănătos până acum și înaltele-I calități psihice cu care Dumnezeu l-a înzestrat, cum și toate împlinirile adânc grăitoare, pe tărâm bisericesc și național ale I. P. S. Sale; dar, din viața-I închinată slujirii Domnului și mântuirii poporului, slujbă pe care o îndeplinește de 50 de ani cu multă înțelepciune și devoție, ca un chemat al cerului, «căci nimeni nu-și ia singur cinstea, ci cel chemat» (Evrei V, 4), vom desprinde câteva note în sur

Născut pe plaiurile Moldovei ale nemuritorului Creangă, I. P. S. Sa moștenește toate calitățile morale și fizice ale bunicilor și străbunicilor Săi, cari au vețuit pe acele locuri, calități pe care le-a cultivat și întărit prin îndelungatul exercițiu al vieții, în îndeplinirea voturilor evanghelice, la îndemnul vrednicului lor trăitor, Paisie — Starețul dela Neamț.

Mănăstirea Neamțul este locul pregătirii și descoperirii înaltei chemări. De aici după întoarcerea dela Kiev, a plecat neobositul Arhipăstor risipind multă trudă întru chivernisirea treburilor bisericești și conducerea poporului pe calea mântuirii.

De șase ani conduce cu înțelepciune, voință și credință, prin tot felul de valuri, nava mântuitoare a neamului românesc.

Activitatea I. P. S. Sale în conducerea bisericii noastre în interior și a măririi prestigiului ei în afară de hotarele țării, ne îndreptățește să fim fericiți că Dumnezeu l-a dăruit Bisericii întreg, cinstit, sănătos și îndelungat în zile.

Lucrările sale misionare, culturale, administrative și gospodărești vor înscrie cel mai frumos capitol în istoria bisericii române.

Monumentalele Sale opere literare, care trec peste sută. originale și tălmăciri, în fruntea cărora stă Sfânta Scriptură, sunt pierle care vor sta și străluci pe frontispiciul culturii românești.

Cu nemuritoare fapte și cu impunător exemplu de trăire și slujire adevărată, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Nicodim pășește pragul celor 80 de ani de viață închinată Bisericii și neamului.

Din adâncul inimii strigăm:

Întru mulți și fericiți ani I. P. S. Stăpâne!

Preotul Mihail Șt. Verban
Consilier Referent Cultural
al Eparhiei Constanța

Dospre Nașterea și Intruparea Mântuitorului

Dumnezeu și-a făcut cunoscută existența Sa, prin revelațiune naturală și supranaturala.

Prin revelațiunea naturală, existența Lui Dumnezeu, se deduce din creația Universului și din prezența ordinii, armoniei și a legilor după care el se conduce.

Prin revelațiunea supranaturală, Dumnezeu s'a făcut cunoscut în modul cel mai palpabil în persoana Domnului nostru Iisus Hristos.

Din ambele revelațiuni știm că Dumnezeu este o ființă spirituală, veșnică și absolută, „adică Ființa care există prin sine însăși și are în sine plenitudinea tuturor perfecțiunilor, așa că nu este condiționată de nimeni și de nimic în afară de ea“. ¹⁾ Mai știm că este o ființă care se manifestă prin trei persoane: Dumnezeu-Tatăl, Dumnezeu-Fiul și Dumnezeu-Sf. Duh sau: «Treimea cea deoiființă și nedespărțită». ²⁾

Spre a fi înțeles mai bine Dumnezeu-Fiul, citez și explic următoarele cuvinte:

«La început era Cuvântul și Cuvântul era cu Dumnezeu și cuvântul era Dumnezeu»... «Toate au fost făcute prin El»... ³⁾

În limba greacă, la cuvânt se spune Logos. Logosul se ia în înțeles de cuvânt, cauză, rațiune și divinitate.

În cuvintele citate, se interpretează în sens de Dumnezeu, cauză și rațiune. În înțeles de Dumnezeu, fiindcă „Cuvântul era Dumnezeu“, în sens de cauză a tuturor cauzelor, întrucât «Toate prin El s'au făcut» și ca rațiune deoarece legile, ordinea și armonia din alcătuirea lumii, sunt produsul rațiunii. Deci, logosul divin sau Dumnezeu-Cuvântul constituie puterea rațională a Lui Dumnezeu ca autor al cosmosului ⁴⁾ sau rațiunea de a fi a lumii.

1) Irineu, Mitrop. Moldovei și Sucevei: «Teologia Luptătoare» Ed. Cugetarea, Buc p. 40.

2) Din Dumnezelasca Leturghie a Sf. Ioan Gură de Aur.

3) Ioan, I, 3.

4) I. G. Coman: «Teoria Logosului în Apoloziile Sf. Iustin Martirul și Filozoful», Buc 1942, p. 119.

Nașterea Logosului divin din Dumnezeu-Tatăl se aseamănă cu nașterea razei din soare, a râului din izvor și a gândirii din suflet¹⁾; ea se face din și pentru veșnicie.

A doua fază a Logosului divin începe cu momentul întrupării Lui; întruparea Logosului în Domnul nostru Iisus Hristos este evenimentul istoric consemnat până și de unii scriitori păgâni și de o importanță așa de mare, încât l-a trăit cerul și pământul. El a avut loc în Iudeea sub conducători bine cunoscuți din imperiul roman și a despicat istoria lumii în două, constituind cu deosebire, poarta de mântuire a tuturor popoarelor.

Acest eveniment promis primilor oameni în urma păcatului originar, păstrat sub formă de mit la diferite popoare păgâne, a fost pregătit de Providență și prevestiț de profeții Vechiului Testament. Din multele profeții realizate, în cadrul acestui subiect, citez profeția următoare: Iată, fecioara va lua în pân-tece și va naște Fiu și îi vor pune numele Emanuel, care se tâlcuește: «Dumnezeu cu noi». ²⁾ Zămislirea în pân-tecele Sf. Fecioarei Maria se datorește Logosului; Logosul (identificat cu Sf. Duh și cu puterea Lui Dumnezeu) venind asupra Fecioarei și umbrind-o, a făcut-o însărcinată nu pe cale seninală, ci cu putere dela Duhul Sfânt în mod creaționist, adică în chipul celei dintâi faceri a lui Adam. ³⁾

Deci, Iisus Hristos—Dumnezeu—Omul este manifestarea vizibilă și istorică a Logosului metafizic care s'a întrupat și jertfit pentruca prin aceste acte ale iubirii Sale supreme, lumea să fie purificată și restabilită în fericirea armoniei primare. ⁴⁾

Diaconul, Gheorghe Iordan

1) Pr. Cicerone Iordăchescu: «Istotia Literaturii Creștine» Partea II-a. Iași 1935, p. 82.

2) Isaia, VII, 15,

3) Sf. Ioan Damaschin: «Dogmatica» Trad. de Pr. D. Fecioru, Buc. 1943, p. 176.

4) I. G. Coman, op. cit. p. 52.

Creștinismul în fața istoriei

Religia — raport liber și conștient între om și divinitate— își are izvorul în spiritul uman. Ea este o necesitate permanentă și existențială a spiritului omenesc în sine și a viețuirii omului pe pământ, luat în totalitatea ființei sale și în cadrul acestei viețuirii.

Între celelalte aspirații și realizări spirituale ale omului, religia ocupă un loc central și totodată dominant. Deasupra tuturor, ea fertilizează cu apele sale întreaga activitate spirituală și telurică a omului. Aceasta, de fapt, îi și este menirea temporară — pământească — spre deosebire de cea etern-cerească : să dea spiritului omenesc satisfacția în aspirațiile lui spre absolut adică, credința și să-l ajute în promovarea unei vieți mai bune, adică morala.

Prin această menire temporară-pământească, religia devine un fapt istoric și mai mult chiar un factor al istoriei omenesci. Ca oricărui fapt sau factor al istoriei, este îndreptățit lucru a i-se cere să-și justifice necesitatea, legitimitatea și realizările în cadrul istoriei. Problema necesității și legitimității religiei aparține Apologeticii și într-o măsură oarecare Filosofiei. Ea e de natură speculativ-teoretică ; deaceia nici nu se pune de oricine și oricând și se pare că numai preocupă într'atâta lumea actuală.

Pe omul de azi, al realismului acut, îl interesează faptele. El vrea să vadă realizările diferitelor forme istorice ale religiei și să le raporteze la ideea de bine și de progres al omenirii, pentruca din acestea să i recunoască sau nu legitimitatea. Așa dar vrea fapte.

Dar binele și progresul omenirii nu constă numai din fapte materiale, ci și din bunuri spirituale. Omul nu acționează din instinct, ci din îndemnul minții și al inimii. Deaceia, faptele materiale nu se pot produce fără valorile spirituale, care le condiționează și le transmite caracterul. Pentru acest motiv, când e vorba de meritele istorice ale cuiva, aceste merite trebuiesc să însumeze două categorii distincte: merite spirituale și merite materiale sau altfel merite teoretice și merite practice.

Este nevoie de adăugat aci că meritele materiale nu sunt și nu trebuiesc înțelese strict ca pur materiale, ci ca realizări, care numai în mică măsură pot fi materiale; le numim materiale — mai bine practice — spre deosebire de cele teoretice, adică de ideile-forțe generatoare, din care își trag obârșia și caracterul. Spre a ne înțelege deplin, să raportăm cele două categorii de merite la o personalitate. La aceasta vom avea de văzut, pe lângă biografie, două capitole principale: omul și opera; „omul”, adică temperamentul, caracterul și ideile col-au

călăuzit în viață și „opera“, adică realizările materializate în operele sale. Ambele, și „omul“ și „opera“, aparțin personalității, deci biografiei, totuși „omul“ a produs „opera“ prin „meritele practice“ și vom avea înțelegerea deplină a distincției pe care vrem s'o facem.

Meritele teoretice ale Creștinismului

Creștinismul este prin excelență o religie monoteistă-spirituală. Aceste două caracteristici fundamentale au o covârșitoare înrâurire asupra întregii sale doctrine. După Creștinism, Dumnezeu e spirit absolut, izvor a toată existența, creată din nimic și distinctă de El. Omul e creatura directă și cea mai aleasă a lui Dumnezeu, alcuită din trup și din suflet. Ca și izvorul său, sufletul e de existență spirituală. Cea mai însemnată și mai nobilă însușire a spiritului este libertatea. În mod necesar, de libertate este legată responsabilitatea. Pentru creatură, libertatea este ca o sabie cu două tăiușuri: ea poate duce pe om pe culmile cele mai înalte ale binelui și în acelaș timp poate să-l coboare până în imediata apropiere de animalitate. Din strădania dintre aceste două posibilități se naște meritul sau demeritul, îndumnezeirea sau îndiavolirea.

Răul (suferința) prin urmare își are izvorul în libertate¹⁾ el nu e creatural. Odată săvârșit și mai ales repetat, el se imprimă creaturii, încât i se poate sesiza existența înlăuntrul omului, prin introspecțiune, chiar de cel ce-l deține.²⁾

Neapartînând în mod necesar creaturii, răul poate fi învins, dar numai prin cooperare divin-umană, în spiritul dragostei patern-filiale dintre om și Dumnezeu.

Așa dar, Creștinismul nu e religia negației vieții și a bucuriilor ei, ca atinse dela origine de rău, ci „religia vieții și a bucuriei ei“.³⁾ Pentru Creștinism, „temeiul vieții de dincolo“ este tot viața de aici, întregă, deplină, bogată și până la capăt trăită – religia creștină e contra suicidului.⁴⁾

Dar viața de aici nu este lăsată în voia „destinului orb“ sau a „fatalității“, ci condusă de preceptele dragostei față de Dumnezeu și de lume. Raportul lui Dumnezeu cu lumea se exprimă tot prin dragoste. «Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Fiul Său cel unul născut L-a dat, ca tot cel ce crede întru El să nu piară, ci să aibă viața veșnică»⁵⁾ Și cu aceasta ne găsim în însuși miezul Creștinismului.

1) Sf. Ioan Damaschin, Dogmatica, trad. de D. Fecloru, București 1938, p. 303–304.

2) Exemplu Sf. Pavel: Rom. VII, 23.

3) I. G. Savin, Creștinismul și Gândirea Contemporană, București fără an, p. 45

4) Ibidem, p. 47.

5) Ioan, III, 16.

Dragostea divină ni-L dă pe Fiul Său jertfă ispășitoare, mijlocitor, ajutor și călăuză. Idealul omului pe pământ este Domnul Hristos.

Despre acest Hristos, E. Renan, care nu crede în divinitatea Lui, zice în «Viața lui Iisus»: „Toate veacurile vor spune că nu s'a născut printre fiii oamenilor unul mai mare decât Iisus“. Tot astfel marele Napoleon zice către contele de Mout-holon: „Cunosc îndeajuns pe oameni și îți spun că Iisus nu este om“.

Dacă acesta este Iisus și dacă El este idealul de atins al fiecărui creștin, nu însemnează oare că religia creștină e cea mai superioară din câte au existat și vor exista și că pentru propășirea omenirii a fost, este și va fi factorul cel mai însemnat. Inchipue-și oricine o lume în care fiecare om va fi un „Iisus“ și va avea în minte clară toată covârșitoarea valoare a Creștinismului în istoria omenirii. Și cu aceasta am putea zice că dovedirea meritelor teoretice ale Creștinismului este desăvârșită. Să coborâm totuși din sublimul modelului-Iisus, la alte lucruri mai reale și mai aproape de noi.

Viața de aici, am spus, este condusă de dragoste, din care decurg toate preceptele moralei creștine, morală ce a făcut pe același E. Renan să exclame: «Morală evanghelică este cea mai înaltă creațiune, care a putut ieși din conștiința umană, cel mai frumos cod al vieții perfecte, pe care nici un moralist nu l-a trasat.»¹⁾ Iată dar ce neegalat merit teoretic deține Creștinismul!

În jurul dragostei stau alte idei la fel de înalte, reprezentând cele mai legitime aspirații ale omului: fraternitatea, egalitatea, libertatea. Așa dar, Creștinismul e în deplin acord cu credințele cele mai sigure și cu aspirațiile cele mai legitime ale sufletului omenesc.²⁾

Tot astfel, învățăturile creștine se găsesc în deplin acord cu legile rațiunii. Creștinismul niciodată nu s'a temut de rațiune, dar i-a proporționat rolul și conturat marginile. Când acestea au fost respectate, Creștinismul a trăit în bună înțelegere cu filosofia, știința și politica. Apologeții creștini totdeauna au făcut apel la rațiune. „Dacă cele ce v'am spus, zice Sf. Iustin Martirul și Filosoful, vi se par conforme cu rațiunea, aveți-le în vedere, dacă din contră vi se par fără nicio importanță, sunteți liberi a le disprețui.“³⁾

Desigur, unele învățături creștine nu pot fi înțelese cu rațiunea, dar nu pentru că ar fi iraționale, ci pentru că sunt supra-raționale și această suprarăționalitate a lor este de așa natură că nu vine în contradicție cu adevărurile sigure și demonstra-

1) Cit, după P. Courbet, Supériorité du Christianisme, coup d'oeil sur les religions comparées, Paris 1905, p. 4.

2) Ibidem, p. 21.

3) Apologie, cap. 66.

bile ale științei, filosofiei și politice. Astfel încât deplin îndreptățiți suntem să spunem că religia creștină nu numai că nu este împotriva dezvoltării științifice, filosofice sau politice, dar este și un îndreptar și ajutor, precum este și un stimulator puternic al propășirii lor. Si aceasta este un alt neegalat merit.

În legătură strânsă cu aceasta, stă apoi deosebitul caracter al învățaturii creștine de a fi mereu tânără,¹⁾ nouă, vie, puternică. Acest caracter combinat cu celelalte fac din cretinism o religie mereu lucrătoare și mereu susținătoare a progresului omenirii pe toate tărâmurile.

Pentru creștini, ca și pentru orice om de bună credință, aceste însușiri neasemuite constituie criteriile cele mai sigure și convingătoare că religia creștină este depozitara adevărului. Numai adevărul este mereu viu, nou și puternic, pentru că el este etern. „Eu pentru aceasta m'am născut și am venit în lume, zice dumnezeiescul său Intemeietor, ca să mărturisesc despre adevăr. Oricine este din adevăr ascultă glasul Meu”.²⁾

La veriditate și eternitate se adaugă în mod logic universalitate, căci adevărul etern nu poate fi decât universal. Pentru vremurile în care a apărut Creștinismul, aceasta a constituit „o inovație”, căci nu mai era religia casnică a unei familii, religia națională a nici unei cetăți sau rase”.³⁾ El nu aparține niciunei caste și nici unei corporații. De-a început el chiamă umanitatea întreagă. Acest principiu era așa de extraordinar și așa de neașteptat încât primii discipoli avură un moment de îndoială. ⁴⁾ Era în toate acestea ceva foarte nou. Căci pretutindeni, în prima vârstă a umanității, se concepuse divinitatea, ca special legată de o rasă”.⁵⁾

Universalismul creștin se întemeiază pe ideea unui singur Dumnezeu, Tatăl tuturor, a originii comune a tuturor oamenilor,⁶⁾ a păcatului originar comun, a mântuirii noastre comune în Iisus Hristos,⁷⁾ prin învățătura Sa — una — dată deopotrivă tuturor neamurilor și prin harul Sf. Duh dăruit tuturor. Nu există preferință națională sau de altă natură în fața Creștinismului, precum „nu există rasă incompatibilă în harul dumnezeiesc al botezului creștin”.⁸⁾

Acestea, în scurt, sunt meritele teoretice ale Creștinismului

1) P. Courbet, op. cit., p. 19.

2) Ioan, XVIII, 37.

3) Fust. I de Cnulanges, Cetatea antică, în rom. de A. G. Alexianu, București fără an, pp. 455—456.

4) Vezi: Fapte, XV; Gal. II, 11.

5) F. de Coulanges, op. cit., pp. 455—456.

6) Dr. V. G. Ispir, Curs de îndrumări misionare, București 1930, p. 395; Idem, Biserica activă, București 1941, p. 88.

7) Idem, Curs de îndrumări misionare, pp. 32, 40—41, Idem, Indrumarea misionară a Bisericii Ortodoxe, București 1922, p. 19.

8) N. Crainic, Ortodoxie și Etnocrație, București fără an, p. 167.

și, după cum vedem, ele sunt mari, înalte și neegale. Deaceia, când Creștinismul își cere dreptul la viață — lasă că după credința noastră umilă dar neclintită el nu poate fi nimicit de nimeni și nici nu poate pieri — o face în virtutea calităților lui neasemuite ca cel mai propice mod de traiu pentru buna și fericita dezvoltare a vieții omenești pe pământ. Care sistem filosofic științific sau politic poate să arate lumii atâtea calități și de o asemenea valoare? Creștinismul doar nu i se poate, apoi, aduce critici de unilateralitate și de părtinire, pentru că el cuprinde toate și dă toate pentru toți.

După aceste considerente, modeste dar deplin lămuritoare, credem că numai orbii și cei cu sufletul înă rit sau ros de cariul criticii și al urii fără temei mai pot spune că religia creștină ar fi anticulturală, antisocială, antiprogresistă, etc. etc... când de fapt ea singură prezintă teren favorabil și baze sigure pentru buna propășire a umanității.

Meritele practice

Datorită neprețuitelor sale merite teoretice și spiritului de toleranță ¹⁾ și a distincției ce o face între împărăția lumească și cea cerească, religia creștină a devenit cea mai culturală și mai progresistă religie și apariția ei în lume a însemnat o revoluție unică, care a și despărțit istoria lumii în două. ²⁾ Nu degeaba, așa dar, șirul anilor se înnumără dela apariția ei înapoi spre începutul și înainte spre sfârșitul lumii.

Întâiul mare merit cultural al Creștinismului, unic în importanța lui, este de a fi salvat dela piere, prin mănăstirile lui, monumentele culturii antice. ³⁾ Dealungul multor ani, singur Creștinismul s'a mai ocupat de cultură. „In așa numita „noapte medievală” singura Biserică a mai avut și a făcut posibile interese culturale, singură ea a mai păstrat și a mai produs cultură Prin clerul său și mai ales printr'o instituție considerată de atâția ca anticulturală, prin monahism. In jurul mănăstirilor și al bisericilor au ființat singurele școli, timp de sute de ani, până la ivirea universităților, care sunt la origină același lucru : școli bisericești”. ⁴⁾

Biserica singură a fost aceea care se mai ocupa de artă ; pictură, sculptură, arhitectură, poezie și oratorie — care scrie istorie și se ocupa cu filosofia, matematica și astronomia, cu fizica și geografia, etc. ⁵⁾

1) F. de Coailanges, op. cit., pp. 457—460; N. Crainic, op. cit. pp 62—63; 123 135—137.

2) F. de Coailanges, op. cit., pp. 453—454; Teodor M. Popescu, Istoria Creștinismului ca istorie a culturii, București 1927, pp. 12—19.

3) T. M. Popescu, op. cit., pp. 20—25.

4) Ibidem, pp. 22—23.

5) Ibidem, pp. 24—25.

«Așa după cum mănăstirea medievală era sanctuar și școală, ea mai era și atelier, fortăreață, centru de locuit și magazii. Meșteșugul a fost în ea onorat, industria dezvoltată și i se datorește ei că tradiția meseriei romane s'a menținut neîntreruptă la Rin și la Dunăre». ¹⁾

Dar Creștinismul a schimbat calitativ cultura umană. Ideile etico-sociale ale lui au dat acesteia o înfățișare mai aleasă, mai înaltă, mai umană și în același timp mai divină.

Aceasta s'a resimțit mai ales în artă și în viața socială.

Muzica grecească și orientală veche a fost cultivată în cântarea religioasă. ²⁾ Biserica a avut un rol salvator. Ea a însemnat în scris, a selecționat și a stilizat melodiile popoarelor antice, creînd astfel o muzică nouă, „măsurată, sobră, discretă și spirituală” ³⁾ și ducând astfel la „schitărea și consacrarea unui stil bisericesc”. ⁴⁾

Un mare dogmatist al Bisericii, Sf. Ioan Damaschin — sec. 8 — a făcut „simplificarea și îmbunătățirea semiografiei, adică adaptarea și precizarea sistemului de notație muzicală” — „sistem cunoscut sub numele de notația aghiopolită și cristalizată în veacul al 9-lea în forma așa ziselor neume bizantine”. ⁵⁾

Dreptul public, după aceea, s'a resimțit adânc depe urma ideilor creștine, ducând la umanizarea tratamentului sclavilor și cu timpul la desființarea sclavajului ⁶⁾ și a claselor sociale din punct de vedere juridic

În dreptul privat, Creștinismul a adus inovații de real progres: egalitatea juridică și morală a femeii cu bărbatul, consfințirea dreptului de muncă și e proprietate, ⁷⁾ etc. Asistența socială, necunoscută până la creștinism este opera originală și specifică a lui. ⁸⁾

Rolul civilizator al Creștinismului îl arată istoria popoarelor creștine, „reprezentanții cei mai călificați ai culturii... Civilizarea lor s'a făcut prin creștinarea lor și în măsura creștinărilor. Convertirea la creștinism a însemnat de regulă convertirea la civilizație... dela vechii barbari și până la sălbatecii de astăzi”. ⁹⁾

Acest adevăr se poate verifica și azi în acțiunea de în-

1) Ibidem, p. 29.

2) Pr. P. Vintulescu, despre poezia imnografică din cărțile de ritual și cântarea bisericească, București 1937, p. 210.

3) Ibidem, p. 225.

4) Ibidem, p. 229.

5) Ibidem, p. 239.

6) N. Gr. Popescu - Prahova, Civilizația creștină, Chișinău 1931, p. 34.

7) F. de Coulanges, op. cit., p. 460.

8) N. Gr. Popescu - Prahova, op. cit., p. 32; Vezi mai ales T. M. Popescu, caritatea creștină, în «Bis. Ort. Rom.», an. LXIII, Nr. 1-3, Ian.—Mar. 1945, p. 46-48.

9) T. M. Popescu, Ist. Crest. ca ist. a cult., p. 33.

creștinare a sălbatecilor și necivilizaților. Istoria misiunilor creștine stă martoră. ¹⁾

Popoarele răsăritene datorează Bisericii Ortodoxe însăși menținerea existenței lor ca neamuri și închegarea lor politică în state naționale. ²⁾

În ceea ce privește Biserica noastră ortodoxă românească faptele sunt cunoscute. Ele se găsesc în orice istorie politică, literară sau culturală. O singură frază a marelui nostru istoric N. Iorga este suficientă, căci rezumă aproape totul: «Mitropolii, episcopii, egumenii și așa de adeseori și smeriții călugări ori umilii preoți de mir au dat poporului, ei singuri aproape, toată învățătura, au înzestrat neamul cu o limbă literară, cu o literatură sfântă, cu o artă în legătură cu gustul și nevoile lui, au sprijinit statul, fără să se lase înghițiți de dânsul, au călăuzit neamul pe drumurile pământului, fără a-și desface ochii dela cer și au ridicat mai sus toate ramurile gospodăriei românești, dând istoriei noastre cărțurari, caligrafi, sculptori în lemn, argintari, oameni de stat, ostași, mucenici, și sfinți». ³⁾

Iată dar și meritele practice ale Creștinismului! Despre ele vorbesc lumii cărțile și documentele și vorbesc însăși faptele și operele ce se văd și azi pe întreaga față a pământului. Deaceaa, când Creștinismul vrea ca să i se auză și astăzi cuvântul, o face având în spatele său o experiență de două ori milenară și merite istorice neegale și incontestabile,

Dar poate că cineva subestimează aceste merite isorice pe două motive: primul că ele au fost realizate în și prin societatea și ordinea burgheză; al doilea, cuvântul «istorice», a căpătat, poate, un accentuat sens peiorativ. Să fim serioși însă! E vorba că prin victoria democrației s'a pus capăt mai repede războiului și s'a salvat dela pieire civilizația și cultura lumii. Dar a cui este, cine a creiat-o, de când datează și în care și prin care societate și ordine politică și socială a fost realizată această cultură și această civilizație?

Așa dar, meritele practice ale Creștinismului îi justifică apariția și dăinuirea de-alungul veacurilor și aceleași merite și mai presus de acestea cele teoretice îi justifică prezența de azi, necesitatea și dreptul de a trăi și a lucra mâine până la sfârșitul veacului pământesc.

Greșelile practice ale Creștinismului

E cinstit și util a-și recunoaște cineva greșelile,

1) Dr. V. Gh. Ispir, Curs de Indr. mis., pp. 23-24, 43; Chateaubriand, Génie du Cristianisme, tome second, Paris fără an, p. 127; Paul Lesourd, Le missionnaire catholique destemps modernes, fără loc 193, vol. I, pp. 170-175, 188, 190, 197, 201, 206.

2) Dr. V. Gh. Ispir, Curs de Indr. mis., p. 34.

3) Istoria...

Creștinismul, deși religie divină, având însă de lucrat între oameni și prin oameni, practic poate greși, corect zis, oameni care lucrează în numele lui pot greși. Care sunt dar greșelile pe care le-au săvârșit oamenii lui și care se pot arunca totuși în seama Creștinismului?

După umila noastră părere, cea mai mare greșală a Creștinismului este de dată modernă. Paradoxal pentru unii, ea se enunță în felul următor: «S'a pierdut multă credință creștină și s'a răcit multă iubire; de aceea, trebuie să recunoaștem, s'au pierdut unele nădejdi în virtuțile binefăcătoare ale creștinismului s'au pierdut unele poziții creștine în lumea nouă»,¹⁾ «influența creștinismului a slăbit». ²⁾

Desigur, «vina este a noastră a tuturor, creștini din toată lumea», totuși nu ne vom opri a arăta două greșeli care, după părerea noastră, au dus la aceste pierderi considerabile pentru Creștinism și pentru omenire.

Cea dintâiu greșală o constituie partea de vină pe care o are o parte însemnată a Creștinismului — Biserica Romano-Catolică — în declanșarea conflictului dintre știință și credință.

Iată cum s'a întâmplat. Prin monopolizarea aristotelismului, Biserica Romano-Catolică a căzut în unilateralitate.³⁾ «Când această unilateralitate transpusă în domeniul științific a vrut să se afirme categoric și exclusiv, ea a dat naștere funestului conflict dintre religie și știință. Catolicismul medieval a făcut marea greșală de a îmbrățișa rezultatele științei antice ca pe un absolut și de a face din ele ca și din aristotelism un fel de dogmă naturală a bisericii». ⁴⁾ Ajunsă aci, Biserica Romano-Catolică a tras concluziile firești ale greșelii sale și „a căutat cu orice preț să împedice noile căutări științifice” ⁵⁾ prin acele diavolești mijloace: indexul și inchiziția.

„Fenomenul de descreștinare al culturii moderne n'ar fi căpătat în nici un caz proporțiile pe care le are, dacă Romano-Catolicismul medieval n'ar fi făcut marile greșeli istorice pe care le-a făcut. Ostilitatea stârnește ostilitate și negația stârnește negație”. ⁶⁾

Dar aceasta a fost o «rătăcire» trecătoare a unei părți a Creștinismului și nu este drept să i se impute întregului. Dealtfel această greșală a fost reparată și nu este drept ca, fără te-meiu, prin tradiție, știința să mai păstreze ostilitate credinței. Azi Creștinismul întreg nu se mai opune dezvoltării științei, ba din contră, după cum am văzut, el conservă, cultivă, produce și sprijină producerea științei și a culturii în general. Dealtfel, în

1) T. M. Popescu, Caritatea creștină, p. 63.

2) Ibidem, p. 62

3) N. Crainic, Nostalgia Paradisului, București fără ar, p.8,

4) Ibidem, p. 101,

5) Ibidem, p. 102.

6) Ibidem, p. 105.

bună parte și știința adevărată și-a lepădat haina antireligioasă, recunoscând că terenul ei de activitate este altul decât cel al credinței. Deaceia, azi credința adevărată și știința autentică trăiesc în bună înțelegere.

Când însă se părăsește terenul propriu, sigur și experimental, de către anumiți nechemati, care se hazardează în domeniul iluzoriu al imaginației lor bolnave și dinainte aprinsă de ură antireligioasă și anticreștină și vrea să ne spună, în numele științei, cam cum ar fi fost acum „milioane“ de ani, «când, vorba poetului, ființă nu era nici neființă», cum din «măl» au răsărit și crescut «la întâmplare» plantele și animalele, care împodobesc pământul, cum mai apoi maimuța hădă și nemintoasă și-a lepădat masca și s'a transformat în „zână“, ori când pretind, paradoxal, că „au descoperit“ inexistența lui Dumnezeu, atunci Creștinismul este pe deplin îndreptățit să i-a poziție și să demaște lumii întregi măeastra înșelătorie, la care este ademenită.

Altfel Creștinismul nu este împotriva științei, a științei autentice și experimentale. Ea nu e nici împotriva altei ramuri a culturii umane, cum ar fi arta, cu condiția ca ea să creeze frumosul, iar nu prin operele ei să stârnească poftele criminale, josnice și coruptibile din om.

A doua greșală privește cam întreg Creștinismul și ea se enunță în felul următor: am cam uitat menirea noastră adevărată pe pământ.

Mântuitorul și-a definit misiunea prin cuvintele proorocului Isaia: „Duhul Domnului peste mine, pentru care m'a uns să binevestesc săracilor m'a trimis să tămăduiesc pe cei zdrobiți cu inima, să propoveduesc celor robi desrobirea și celor orbi căpătarea vederii, să slobozesc pe cei asupriți și să vestesc anul plăcut Domnului“. ¹⁾

Această misiune a lăsat-o și urmașilor Lui, ²⁾ pe care i a înzestrat cu puterea să ușureze suferința. ³⁾

Câteva veacuri, aceștia au urmat întocmai pilda Domnului, cu timpul însă râvna apostolică a stabilit din ce în ce. Urmașii apostolilor au încetat a-și mai zice ca Sf. Pavel: „vai mie, dacă nu binevesc“ ⁴⁾ și n'am mai stărnit «cu timp și fără timp» ⁵⁾ asupra propoveduirii. De aceea, spiritul creștin a răcit, adevărurile etem-valabile, etern salutare și etern-înălțătoare ale

1) Luca, IV, 18-19.

2) Matei, XXVIII, 18-20.

3) Marcu, XVI, 15-18.

4) I Cor., IX, 16.

5) II Timotei, IV, 2.

Creștinismului au fost cu timpul lăsate la o parte și înlocuite de idei protivnice. Just a observat răposatul episcop al Aradului, asupra activității episcopilor noștri în trecutele parlamente: «Lumea așteaptă cu drept cuvânt de la noi să susținem principiile creștine în munca de legiferare. Lumea vede că noi ne mărginim numai la munca de legiferare care are puncte de atingere cu biserica». ¹⁾ Din păcate această «mărginire», s'a observat în toate locurile și în toate câmpurile de activitate. Păstorii bisericii—în întreagă lume, nu numai la noi — n'au luptat ca principiile creștine să pătrundă în toate ungherile societății.

Ba mai mult chiar, a fost lăsată și conduita apostolilor și a vechilor pastori, care doar în manualele mai vechi de Pastorală, dacă se mai găsește. Anume: preotul «să se silească a-și alipi» pe cei ce dețin puterea lumească și pe cei cu stare materială înfloritoare, pentru «propășirea binelui parohiei lui» și a credinței. «Cu toate acestea poate fi periculos de a intra în prietenie cu dânsii, a fi ahtiat după favoarea lor». De aceea, «să nu caute a plăcea boerilor printr'o supunere prea umilită, nici să fie timid în fața lor... să nu apeleze la autoritatea lor pentru a stârpi relele deprinderi», ci să caute să-i facă «pildă bună pentru parohieni». ²⁾

Așa dar, nici o legătură cu acțiunea de altă natură sau cu alt scop de cât cea naturală pentru mântuirea lor și pentru buna viață în cadrul comunității parohiale.

Această conduită adesea a fost lăsată și oamenilor Bisericii «au iubit mai mult mărirea omenească decât mărirea lui Dumnezeu», ³⁾ s'au întovărășit cu cei puternici și avuți și au uitat pe cei flămânzi, pe cei însetați, pe cei goi, pe cei bolnavi, pe cei întemnițați și pe cei streini. ⁴⁾ Ba au consimțit și au prezentat lumii drept creștine legiuiri și guvernări care asupreau pe aceștia.

1) Dr. Gr. Gh. Comșa, Spre Zările Veșniciei, Arad 1933, p. 128.

2) Athanasie, Mitr. primat, Șfaturi către preoți, București 1909, pp. 106-107.

3) Ioan, XII, 43.

4) Matei, XXV, 35-36.

De aceea, adeseori marea gloată a celor osteniți și împovărați, pe care mântuitorul îi cheamă la sine,¹⁾ a suferit crunt și Biserica n'a văzut sau s'a făcut că nu vede și ei și-au întors fața dela blândul Iisus și au pornit să făurească cu forța și împotriva lui Dumnezeu, comandamentele pe care Dumnezeu le lăsase Bisericii să le înfăptuiască cu spiritul. S'a adăogat aci spiritul anticreștin și ateu al științei și lupta a luat caracterul apocaliptic al răzvrătirii împotriva lui Dumnezeu.

E bine să fie spus acest lucru, să-și vadă greșelile ambele tabere: cei ce luptă, că au pornit să îndeplinească comandamentele lui Dumnezeu, fără Dumnezeu și împotriva Lui, iar oamenii Bisericii lui Dumnezeu că au lăsat ca niște lucrători nevrednici poruncile lui Dumnezeu și au ascultat de ale oamenilor.

Iată acestea sunt greșelile, acestea urmările și acestea concluziile. Dar despre poziția Creștinismului în fața lumii actuale și în viitor vom vorbi altă dată mai cu de-amănuntul.

Diac. Marin Apostol

La încheierea revistei pe anul 1945

Încheind acest ultim număr al revistei noastre pe anul 1945, socotim necesar, să dăm colaboratorilor, susținătorilor, cititorilor și tuturor celor cari, într'un fel sau altul, se interesează de soarta ei, câteva lămuriri, pentruca cei cari ar dori să ne dea sugestii sau să ne ajute, să cunoască întreg complexul de greutăți ce ne stau în cale și care ne împiedică de a scoate revista la vreme și în condițiunile dorite de noi.

Credem că nu sunt mulți acela cari primind re-

1) Matei, XI, 28.

vista își dau seama cum se tipărește, mai ales astăzi, și câtă energie se cheltuiește în luptă cu tot felul de greutăți și piedici, unele din ele foarte greu de învins.

Am găsit-o într'o situație critică, cerându-ni-se să îndeplinim noi formalități pentru apariția ei și să publicăm, cu foarte multă atențiune, articolele ce ni se trimit. De aceea, rugăm pe colaboratorii cari ne-au trimis articole și nu le-au văzut publicate, să nu fie supărați, căci vina nu este a noastră. Am dori ca celace se trimit spre a fi publicat în revistă, să nu fie câtuși de puțin confuz sau bănuitor.

Noi mărturisim cu toată sinceritatea că avem foarte puțini colaboratori, din cuprinsul eparhiei noastre, cu toate că am făcut apel prin scris și verbal către frații preoți. După terminarea războiului se pun o mulțime de probleme noi în viața noastră bisericească și ar fi de dorit ca ele să intereseze pe toți slujitorii Sfintelor Altare și să facă obiectul unor studii, care ar putea să apară în paginile acestei reviste. Câmpul teologiei și al pastorației este destul de bogat, dar secerătorii sunt puțini. Ne rugăm Domnului să înmulțească numărul lor și să ne dea câți mai mulți împreună lucrători cu noi pe acelaș ogor.

Pe lângă aceste greutăți și lipsuri, care privesc fondul revistei, mai sunt și altele de ordin tehnic, formal. Sfânta Episcopie neavând tipografie proprie, ne lipsește cel mai principal mijloc de lucru, care constituie, în prima linie, cauza întârzierii apariției la vreme a revistei, cum și motivul discutabil al condițiilor tehnice de formă ale ei. Este foarte greu să coci pâinea în cuptorul altuia; căci, s'au cuptorul nu e ars la timp și se acrește pâinea, sau este ars prea mult și atunci o pârjolește. Cam așa ni se întâmplă și nouă cu revista. La aceasta se mai adaugă și lipsa hârtiei de tipar, fapt cunoscut tuturor, dar neluat în seamă de cei cari ne clevetesc.

Sperăm că în anul ce începe vom putea trece mai ușor peste toate greutățile amintite mai sus și vom avea mai mulți colaboratori.

Celor cari ne-au înțeles, cari și-au frământat în obo-

seală sufletul și mintea să studieze și să scrie și cari se vor strădui alături de noi să mențină sau să sporească lumina spirituală a acestei făclii, le aducem vii mulțumiri și urări de bine.

Ne îndreptăm cu tot sufletul către Dumnezeu și-L rugăm să binecuvinteze, la începutul Anului Nou, munca noastră și să dea spor bun lucrului nostru.

Redactor

O parte din operele I. P. S. Patriarh Nicodim al României

Vol. 1. 75 Predici Catihetice pentru popor, Tâlcuirea Crezului, Tatăl nostru 448 pag. cele 9 fericiri și cele 10 porunci după C. Stratilatov.

Vol. 2. Cuvântări Apologetice, adică apărarea adevărilor fundamentale ale religiei Creștine Ortodoxe, după Dr. Sergie șarhiepscopol de Vladimir, 400 pag.

Vol. 3. Menirea Științei și artei. sau: Religia este știința tiințelor, după Contele Lev. N. Tolstoi. 412 pag.

Vol. 4. Viața și operele Sf. Părinți și Invățători ai Bisericii. Partea I, după F. Farrar. 443 pag.

Vol. 5. 58 Cuvântări la Postul Mare, după Inocențiu, arhiepiscop al Odesei, 508 pag.

Vol. 6. Predici la Sărbătorile Impărătești, după Inocențiu Arhiepiscop al Odesei. 512 pag.

7. Cuvântări la Sărbătorile Maicii Domnului, Duminici etc. după Inocențiu. pag. 444.

Vol. 8. Cuvântări Liturgice. Dumnezeu și dreptatea Lui Mâna lui Dumnezeu în lumea văzută. Scurtă explicare a Sfinte. Liturghii și pomenirea morților. Originale și prelucrări. 416 pag.

Vol. 9. Paisie, Starețul Mănăstirii Neamțului din Moldova. viața, învățătura și influența lui asupra bisericii ortodoxe, de Protoiereul Serghie Cetvericov. 640. pag.

Vol. X. Viața și operele Sf. Părinți și Invățători ai Bisericii, partea II, după F. Farrar, 416 pag.

Vol. 11. Viața și operele Sf. Părinți și Invățători ai Bisericii, partea III după F. Farrar, 478 pag.

Vol. 12. Predici pentru tineretul școlar, după F. Farrar, 416 pag.

Vol. 13. Biblia Ilustrată, (locuri alese însoțite cu ilustrații, uni de artă), în colaborare cu Prof. I. D. Ștefănescu.

Vol. 14. Un păstor model, după Petrof, 394 pag.

- Vol. 15. Primele zile ale Creștinismului, partea I, traducere după F. Farrar, 600 pag.
- Vol. 15. Primele zile ale Creștinismului, partea II, 440 pag.
- Vol. 17. Primele zile ale Creștinismului, partea III, 449 pag.
- Vol. 18. Predici despre căderea lui Adam, păcat, moarte și înviere, după Inocențiu al Odesei; 544 pag.
- Vol. 19. Cei pierduți, după G. Petrov, 261 pag.
- Vol. 20. Cuvântări pastorale și îndemnuri, 462 pag.
- Vol. 21. Viața și operele Sf. Ap. Pavel, partea I, după F. W. Farrar, 627 pag.
- Vol. 22. Viața și operele Sf. Ap. Pavel, partea II, după F. W. Farrar 630 pag.
- Vol. 23. Viața și operele Sf. Ap. Pavel, partea III, după F. M. Farrar, 509 pag.
- Vol. 24. Pe urmele lui Hristos, după Pr. C. Petrov.
- Vol. 25. Viața de seminar, după Petrov.
- Vol. 26. Memoriu asupra drepturilor Mănăstirilor, 326 pag.
- Vol. 27. Viața lui Iisus Hristos tom. I, după F. W. Farrar 640 pag.
- Vol. 28. Viața lui Iisus Hristos tom. II, după F. W. Farrar sub tipar.
- Vol. 29. Istoria Biblică tom. I, după Prof. A. P. Lopuhin, 584 pag. folio.
- Vol. 30. Istoria Biblică tom. II, după Prof. A. P. Lopuhin, 650 pag. folio.
- Vol. 31. Istoria Biblică tom. III, după Prof. A. P. Lopuhin, 640 pag. folio.
- Istoria Biblică, după Prof. A. P. Lopuhin, tom. IV, V și VI sub tipar.

La începutul Noului An 1946, urăm colaboratorilor și cetitorilor noștri, sănătate, pace și spor în tot lucrul de folos oamenilor și bine plăcut Domnului

Redacția

ABONAMENTE

Consiliul economic în ședința din 27 Noiembrie 1945, a modificat abonamentele la revista „Tomis”, după cum urmează:

- 2) Pentru parohii: 5000 lei pe an.
- 1) Pentru preoți: 4000 lei pe an.
- 3) Pentru cântăreți: 2500 lei pe an.

SFANTA EPISCOPIE — CONSTANȚA

P. C. Sale
Donului

Facultatii

Parohia

de
Teologie

Comuna

Bucuresti